

Kijken naar vogels en hun gedrag

Inhoud in het kort

Leerlingen onderzoeken het gedrag van vogels. De les bestaat uit twee opdrachten. In de eerste oefenen ze het observeren van gedrag met behulp van een filmpje. In de tweede opdracht gaan ze naar buiten en vergelijken ze het gedrag van twee vogels.

Voorkennis

Het is handig als kinderen al hebben kennism gemaakt met veel voorkomende tuinvogels, zoals merel of huismus. Via Vogelbescherming kun je een gastleerkracht uitnodigen voor een buitenles over vogels. Uiteraard kun je ook zelf met de kinderen naar buiten gaan en in de schoolomgeving zoeken naar vogels. Een filmpje of website laten zien over tuinvogels kan ook. Tips voor buitenlessen, websites en filmpjes staan hieronder vermeld, bij de bronnen.

Vorbereiding

Zoek van tevoren een geschikt filmpje voor de start van de les (zie Materiaal voor tips). Leerlingen gebruiken het filmpje om te oefenen met het waarnemen en noteren van vogelgedrag. Voor de buitenles: zorg dat je de situatie kent op de plek waar je met de klas naar vogels gaat kijken; zitten er voldoende vogels en is het veilig? Laat de leerlingen een

onderlegger/clipboard meenemen om hun werkblad op te leggen als ze naar buiten gaan.

Lesduur:

- Introductie: 15 minuten
- Opdracht 1, gedrag bekijken met een filmpje: 30 minuten
- Opdracht 2, gedrag bekijken op het schoolplein: 30 minuten
- Nabespreking: 15 minuten

Leerdoelen:

- Kerndoelen: **3** (o.a. informatie uitwisselen in discussie), **34** (samenwerking in een groep), **40** (functioneren van dieren in hun leefomgeving, eigenschappen verschillende diersoorten)
- 21ste-eeuwse vaardigheden: communiceren, samenwerken, kritisch denken, problemen oplossen, informatievaardigheden, creatief denken, presenteren
- Vaardigheden OOL: waarnemen, experimenteren, verwerken & concluderen

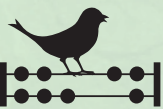
Lesdoelen:

- Leerlingen verwonderen zich over het gedrag van vogels
- Leerlingen vergelijken het gedrag van vogels met hun eigen gedrag
- Leerlingen leren vogels waarderen
- Leerlingen leren gedrag te beschrijven
- Leerlingen leren vogels te onderscheiden op basis van hun gedrag

¹ Van toepassing als leerlingen zelfstandig informatiebronnen raadplegen om hun voorspellingen op te baseren.

² Van toepassing als leerlingen in groepjes met het logboek aan de slag gaan.

Vogels in de klas

groep 5-8

Verloop van de les

Introductie

Observeren is goed kijken om dingen te weten te komen. Als leerkracht observeer je bijvoorbeeld het gedrag van leerlingen om hun vaardigheden te beoordelen. Je kunt ook op die manier naar vogels kijken om meer over ze te leren. Zo vliegt de ene vogel in golfjes en andere recht door de lucht; de ene pikt in schors, de andere in de grond om aan voedsel te komen.

Laat leerlingen als start van de les ervaren dat alles wat je doet gedrag is. Laat ze bijvoorbeeld dingen benoemen die ze zelf doen of bij elkaar waarnemen. Misschien kunnen ze zelfs bedenken waarom mensen voortdurend onbewust naar elkaars gedrag kijken.

Opdrachten

Opdracht 1 voeren de leerlingen gezamenlijk uit, begeleid door de leerkracht. Deel hiervoor de werkbladen uit. En zoek op internet een geschikt filmpje (zie Materiaal voor tips). De leerlingen kijken naar een filmpje met veel verschillende gedragingen van vogels. Ze geven op hun werkblad aan wat ze gezien hebben en proberen de gedragingen te beschrijven. Uiteindelijk vergelijken ze het waargenomen gedrag met gedrag van henzelf.

Opdracht 2 doen ze in groepjes van twee of drie leerlingen. Je kunt hiervoor met de klas naar het schoolplein, maar wellicht is een parkje in de buurt geschikter, zeker als er een vijver is waar vogels regelmatig worden gevoerd. Laat de leerlingen twee verschillende vogelsoorten elk 10 minuten lang observeren. Welke gedragingen kunnen ze herkennen bij beide vogels? Waar dienen die gedragingen voor? Zijn ze bij beide vogelsoorten verschillend of zijn ze precies hetzelfde? De leerlingen vinken het gedrag aan op hun werkblad. Terug in de klas vergelijken ze het gedrag van hun twee vogels. Kunnen ze de verschillen in gedrag verklaren? Hebben die bijvoorbeeld te maken met hun voedsel, of met de manier waarop ze gebouwd zijn?

Nabespreking

Je kunt de leerlingen hun resultaten kort laten presenteren. Als groepjes dezelfde vogels hebben bekeken, dan is het interessant te horen of ze andere dingen hebben gezien of andere ideeën hebben over het waarom van het waargenomen gedrag.

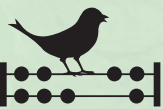
Materiaal:

- Digibord met internet
- Werkbladen
- Pen, papier, onderlegger/clipboard
- Filmpje(s) van Beleef de Lente - www.vogelbescherming.nl/beleefdelente/filmpjes

Tip: op SchoolTV staan ook geschikte filmpjes over vogels

Vogels in de klas

groep 5-8

Achtergrondinformatie

Alle gedrag van een dier is gericht op overleven: voedsel, veiligheid en voortplanting. Gedrag kan heel ingewikkeld zijn. Je kunt het simpel maken door te kijken naar:

- **Hoe zoeken ze eten?** Hippen ze op de grond? Of fladderen ze van tak naar tak op zoek naar eten? Vliegen ze in een rechte lijn of in een golfbeweging? Hebben ze een speciale snavel of poten voor het voedselzoeken? Sommige roofvogels zijn heel snel, bijvoorbeeld een slechtvalk. Die ziet er anders uit dan bijvoorbeeld een buizerd die lang in de lucht zweeft. Welke verschillen zie je en hoe kun je die verklaren?
- **Hoe gaan ze met gevaar om?** Sommige watervogels duiken onder terwijl een merel hard krijsend wegvliegt. Vaak maken vogels speciale geluiden om hun soortgenoten te waarschuwen. Koolmezen hebben zelfs aparte geluiden voor een naderende kat of een overvliegende roofvogel.
- **Hoe leven ze samen?** Mussen houden van gezelligheid, maar roofvogels zijn bijna altijd alleen. Kijk eens hoe soorten met elkaar omgaan en hoe ze hun territorium verdedigen. Zingen is een manier om andere vogels te vertellen dat jij de baas bent van je gebied. En als die boodschap niet overkomt? Dan kan dreigen helpen. Wat zie je als ze elkaar weggagen of zelfs vechten?

- **Hoe versieren ze elkaar?** Hoe versiert het mannetje het vrouwtje? Biedt hij een lekker hapje aan? Futen baltsen: ze flirten en versieren elkaar een aantal weken voordat ze besluiten samen een gezin te vormen. Ze 'dansen', doen elkaar na en geven elkaar cadeautjes! (Zoek op Youtube onder 'futen' en 'baltsen').

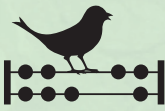
Aansluitend lesmateriaal

- Les '**Tuin- en stadsvogels herkennen**' leerlingen leren algemene vogels in hun omgeving herkennen
- Les '**Van klaslokaal tot schuilhut**' leerlingen maken een vogelkijkhut van hun klaslokaal; een mooie manier om vogels van dichtbij te kunnen bekijken.

Bronnen

- **Online vogelgids:** Informatie over alle vogels van Nederland
- **Filmpjes** over Beleef de Lente-vogels.

Opdracht 1

Je gaat heel goed kijken naar een filmpje over vogels. Welke gedragingen zie je allemaal? Kruis ze aan. Beschrijf ook kort wat je ziet, want elke vogel is anders. Klaar met invullen? Nu ga je het gedrag van de vogel(s) vergelijken met je eigen gedrag. Hieronder staat een voorbeeld:

Gedrag	Check!	Beschrijf wat je ziet...	Beschrijf wat je zelf doet...
Eten (zoeken en pakken)	x	Wormen pikken Insecten vangen Zaadjes oppikken	Boodschappen doen Koken, bakken Eten snijden, kauwen

Gebruik het **invulschema** dat bij deze opdracht hoort.

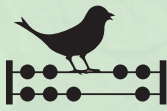
Alles ingevuld? Beantwoord dan de volgende vragen:

- Wat heb je gezien? Welk gedrag verschilde het meest van je eigen gedrag?

- Hoe komt het dat het zo verschillend is?

- En welk gedrag was hetzelfde?

- Hoe komt dat, denk je?

Opdracht 2

Nu begint het echte werk. Je gaat buiten twee verschillende vogelsoorten met elkaar vergelijken. Eerst kijk je 10 minuten naar de ene vogel en dan 10 minuten naar de andere. Je houdt bij welke gedragingen de vogels in die 10 minuten laat zien. En denk erom: niet die ene slapende eend kiezen!

Gebruik het **invulschema** dat bij deze opdracht hoort.

Klaar? Beantwoord dan de volgende vragen:

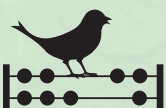
- Welke vogels heb je vergeleken?

- In welk gedrag verschilden de vogels het meest van elkaar?

- Hoe komt het dat het zo verschillend is, denk je?

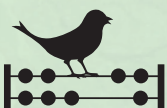
- En welk gedrag was hetzelfde?

- Hoe komt dat, denk je?

Invulschema bij opdracht 1

Gedrag...	Check!	Beschrijf wat je ziet ...	Beschrijf wat je zelf doet ...
Eten... (zoeken en pakken)			
Zingen...			
Dreigen... (met de snavel, veren opzetten, breed maken met vleugels)			
Vechten... (pikken, duwen, met veugel slaan)			
Versieren/flirten... (hapjes geven, bedelen om voedsel)			
....			
....			

Invulschema bij opdracht 2

	Naam vogel 1:		Naam vogel 2:	
Gedrag...	Check!	Beschrijf wat je ziet ...	Check!	Beschrijf wat je zelf doet ...
Eten... (zoeken en pakken)				
Zingen...				
Dreigen... (met de snavel, veren opzetten, breed maken met vleugels)				
Vechten... (pikken, duwen, met veugel slaan)				
Versieren/flirten... (hapjes geven, bedelen om voedsel)				
....				
....				